

VII МІЖНАРОДНИЙ СЛАВІСТИЧНИЙ КОЛОКВІУМ

(Львів, травень 1998)

З 1992 р. у Львівському державному університеті ім. І.Франка за ініціативою Інституту славистики щорічно проводяться славистичні колоквиуми, присвячені пам'яті святих Кирила і Мефодія, з іменами яких пов'язана християнізація більшості слов'янських народів і запровадження слов'янської мови у богослужіння, а водночас – й у державне і культурне життя. Завдяки участі в колоквиумах науковців із зарубіжних країн, вони з 1995 р. набули статусу міжнародних.

Сьомий за рахунком колоквиум проходив 21–22 травня 1998 р. У ньому взяли участь учені-слависти зі Львова, Києва, Чернівців, Дрогобича, а також науковці ряду зарубіжних країн – Польщі, Словаччини, Болгарії, Словенії, Чехії, Хорватії, Сербії, Чорногорії – всього понад 60 чоловік. Відбулося два пленарних та шість секційних засідань (працювали секції мовознавства, літературознавства та мистецтвознавства, історії), на яких було заслухано 63 доповіді. Всі засідання – як пленарні, так і секційні – мали в основному тематичний характер, що давало змогу проводити предметне обговорення доповідей, дискутувати з приводу тих чи інших питань, порушених доповідачами.

У зв'язку з наближенням другого тисячоліття Різдва Христового перше пленарне засідання було присвячене місіонерській та просвітницькій діяльності святих Кирила і Мефодія. При розгляді цієї проблеми особлива увага приділялась значенню кирило-мефодіївської спадщини для формування давньоукраїнської духовної культури (доповіді **І.Паславського**, **І.Лучука** (Львів) **О.Чмир** (Київ) та ін.). Вплив діяльності святих Кирила і Мефодія на духовне життя інших слов'янських народів розкрили **Б.Швігранова** (Братислава, Словаччина), **Й.Воротняк** (Новий Сад, Сербія), **В.Джеркович** (Подгориця, Чорногорія).

Широке коло наукових проблем було розглянуто на секції мовознавства. У доповіді **Ф.Бацевича** (Львів) простежено вплив неоплатонівських ідей “Отців” Східної Церкви II–VIII ст. (Г.Ниського, Г.Богослова, В.Великого, Д.Ареопагіта, М.Сповідника та ін.) та видатного містика-ісихаста XIV ст. Г.Палами на розуміння сутності мови книжниками Давньої Русі-України. У доповіді відзначалося, що згадані ідеї приходили на Русь через південнослов'янське посередництво, асоціюючись зі “священною” церковнослов'янською мовою і формуючи оригінальне, в своїй основі глибоко містичне, теоантропологічне розуміння природи мови.

Аналізу україномовних підручників старослов'янської мови була присвячена доповідь **М.Ярмолюка** (Львів). Доповідач високо оцінив працю В.Сімовича “Нариси історії староболгарської мови” (Прага, 1926), а також відзначив підручник старослов'янської мови М.Ф.Станівського (Львів, 1964).

У кількох доповідях висвітлювались питання структури та функціонування слов'янських мов. Так, гість із Словенії **Д.Унук** (Марібор, Словенія) розглянув структурні властивості словенського складу. Шляхом фонологічного аналізу він визначив будову і границю складу, навів типологію як основних, так і варіантних взірців структур. У виступі **Л.Васильєвої** (Львів) на фонетичному, морфологічному та лексичному рівнях було розглянуто специфіку боснійської мови.

Виявленню лексико-семантичних зв'язків у групі назв лікарських рослин верхньолюжицької мови присвячена доповідь **С.Адаменко**. (Львів). Найбільш продуктивним типом парадигматичних відношень для даної групи лексики у ній названі синонімічні. На причинах виникнення і особливостях функціонування двомовних паралелей у сучасній серболужицькій топонімії зосередила увагу **О.Ріпецька** (Львів). Про надзвичайну різноманітність сучасного чеського антропонікону йшлося в доповіді **Л.Осташ** (Львів). На основі спостережень автор дійшла цікавого висновку про зростання в останні десятиліття інтересу до слов'янських автохтонних імен.

Внутрішня форма номінативних одиниць, похідних від слов'янських і неслов'янських етимонів, у світлі адаптаційних процесів в українських діалектах стала предметом доповіді **Н.Ашиток** (Дрогобич). У ній, зокрема, відзначається, що оскільки денотату притаманна велика кількість ознак, то поділ їх на інтегральні та диференціальні часто здійснюється суб'єктами по-різному. Це й є причиною того, що запозичене слово в діалекті-рецепторі може семантично еволюціонувати інакше, ніж слово-етимон.

Деяким теоретичним аспектам комунікації присвячена доповідь **М.Седлакової** (Пряшів, Словаччина). На її думку, візуальний і акустичний канали не є рівноцінними з точки зору комунікативної активності/пасивності, оскільки для *verba vivendi* (дієслів зорового сприйняття) характерна більша смислова розчленованість при пасивному пізнанні світу, натомість *verba dicendi* (дієслова слухового сприйняття) несуть більше смислове навантаження при активному пізнанні світу. Домінантність звукового каналу при активному пізнанні світу зумовлена мовою – специфічним людським комунікативним феноменом, який, крім комунікативної функції, виконує й функцію пізнавальну.

Значна частина доповідей, виголошених на колоквиумі, стосувалася питань зіставного дослідження слов'янських мов. Так, у виступі **Л.Полюги** (Львів) подана порівняльна характеристика української та сербської правописних систем, а предметом розгляду **Д.Пешорди** (Загреб, Хорватія) стали відмінності між хорватською і сербською мовами на сучасному етапі. Проблеми чесько-української міжмовної омонімії висвітлила **Л.Кіцила** (Львів).

У деяких виступах осмислення питань зіставної лінгвістики та перекладознавства здійснювалося з позицій когнітивізму. Так, у доповіді **Н.Лобур** (Львів) висвітлювалися основні напрями метафоричних переносів, характерних для української та чеської мовних картин світу. На деяких аспектах взаємодії чеської та української компаративних фразеологічних мікросистем у процесі перекладу зосередила свою увагу **Л.Назаренко** (Київ). Характеристика словацьких та українських фразеологізмів з компонентами-назвами мір об'єму і місткості подана у доповіді **З.Ястремської** (Львів). Словацькі фразеологізми, стверджує дослідниця, як правило, не мають екви-

валентів в українській мові і, відповідно, до українських фразеологічних зворотів відсутні еквіваленти в словацькій мові з даними компонентами. Фразеологічній тематиці присвячена і доповідь **А.Кравчук** (Львів), в якій розглядалася семантична природа компонента фразеологізму в працях польських, українських і російських лінгвістів. Деякі нові тенденції у фразеології слов'янських мов на сучасному етапі були предметом розгляду **І.Теплякова** (Львів). Він, зокрема, відзначив, що однією з найбільш помітних рис сучасної фразеографії є новий спосіб семантизації фразеологічного значення у словниках. Представлення семантики фразеологізму як комплексу значень усіх його аспектів – сигніфікативного (поняттєвого), денотативного (ситуативного) і конотативного дає змогу глибше проникнути у суть значення фразеологізму і правильно та доречно вживати його в мовленні.

Секція літературознавства і мистецтвознавства розглянула на своїх засіданнях низку питань, що стосуються передусім українсько-польських літературно-мистецьких контактів і взаємовпливів. Центральне місце тут посіла доповідь **Е.Касперського** (Варшава, Польща). Він звернувся до проблем подібності, відмінності та неперекладальності польської та української літератур, використавши як основу дослідження проблему місця і ролі творчості Т.Шевченка та І.Франка в контексті польської літератури ХІХ–ХХ ст. Іншому аспекту взаємодії української та польської культури присвячена доповідь **Є.Нахліка** (Львів): учений розглянув легенду про Золоті ворота у варіантах М.Грабовського та П.Куліша, провівши багатопланове компаративне порівняння творів представників двох слов'янських літератур. Новий штрих до портрету Каменяря і до питання українсько-польських літературних зв'язків додав **М.Легкий** (Львів), ознайомивши присутніх з маловідомою рецензією І.Франка на твір Т.Заборовського “Хмельницький – непризнаний польський патріот”.

Жваву дискусію викликала доповідь **Г.Чопика** (Львів) “Формування стереотипу поляка в українській літературі”. Дослідник звернувся до теми, яка довгі роки всіляко обминалася вченими обох країн, причиною чого були як політичні та ідеологічні моменти, так і складність самої проблеми. Зупинившись на трактуванні поняття “стереотип”, доповідач звернувся до історичного коріння формування стереотипного образу поляка, намагаючись показати об'єктивні причини його виникнення.

У нетрадиційному ракурсі розглянула творчість А.Міцкевича **Н.Випасняк** (Львів). Темою свого виступу вона обрала функцію сновидіння у поезії польського романтика. Огляд перекладацької діяльності Я.Каспровича, що розглядалася в контексті світогляду відомого польського письменника, запропонувала увазі слухачів **О.Лук'яненко** (Львів). Полоністичній проблематиці присвятила свій виступ **Л.Демська** (Львів), яка висвітлила філософський та аксиологічний вимір поезії Я.Твардовського. **Х.Бачманська** (Вроцлав, Польща) торкнулася теми двох Батьківщин російської поетеси польського походження Н.Астаф'євої.

Велике зацікавлення учасників колоквиуму викликала доповідь **С.Стоянова** (Благоевград, Болгарія) “Іронічні підходи в літературі: “Німеччина – огидна казка” В.Паскова і “Рекреації” Ю.Андруховича”. На матеріалі романів болгарського та українського письменників доповідач зробив глибокі узагальнюючі висновки про типологічну подібність цих творів, вивів показові тенденції у розвитку сучасних слов'янських літератур, зупинився на ролі іронії у створенні літературної картини.

До проблеми стилізації біблійного тексту в словацькій дитячій літературі звернулася **З.Станіславова** (Пряшів, Словаччина). Прагнення літераторів прищепити юному читачеві християнські цінності часто приводить їх до необхідності стилізації біблійного тексту, яке може реалізуватися по-різному, що переконливо довела словацька дослідниця.

Серед виступів, присвячених теоретичним питанням літературознавства, особливе місце посіла доповідь **Н.Копистянської** (Львів) про часово-просторовий аспект у дослідженні слов'янських літератур. Фольклористична тематика знайшла відображення у доповіді **І.Горбань** (Львів), яка охарактеризувала народну культуру болгарської діаспори в Україні. З виступу **М.Кривенко** (Львів) учасники колоквиуму дізнались про роль відомого львівського вченого **І.Лозинського** у дослідженні слов'янських літератур.

У рамках колоквиуму було відзначено знаменну дату – 100-річчя з дня народження великої сербської поетеси **Десанки Максимович**. Львівські вчені **В.Моторний** та **А.Татаренко** виголосили доповідь “Десанка Максимович та українська культура”, у якій розкрили яскраві сторінки творчого взаємозв'язку між братніми слов'янськими літературами.

На одному з засідань були заслухані також мистецтвознавчі доповіді. **В.Александрович** (Львів) розповів про українську ікону Святої Параскеви Тирновської, культ якої поширений у Болгарії та Сербії. Розглядаючи творчість **Л.Левицького** і “Краківської групи”, **Т.Луцій** (Львів) на багатому українському та польському матеріалі розглянула надзвичайно складне питання, що стосується політичної заангажованості митця. Скарбницю фондів Львівської наукової бібліотеки ім. В.Стефаніка НАН України привідкрила **Н.Шелест** (Львів), розповівши про малюнки польського маляра **Д.Н.Ходовецького**.

Переважна більшість доповідей, заслуханих на історичній секції, стосувалася зв'язків України з іншими слов'янськими країнами у різних сферах суспільно-політичного та культурного життя. Ставленню російської громадськості до України та українського національного руху присвятили свої доповіді **Н.Лешкович**, **Т.Полещук**, **Н.Ковальчук**, **І.Мацевко** (Львів). Роль слов'янського питання у житті як окремих слов'янських народів, так і в міжнародних відносинах відображена у доповідях **В.Фісанова**, **А.Круглашова** (Чернівці) і **З.Баран** (Львів). Деякі аспекти українсько-чеських стосунків висвітлювалися у доповідях **І.Головацького** (Львів) та **П.Калети** (Острава, Чехія), українсько-хорватських – у **М.Пігуляк** (Львів), українсько-сербських – у **С.Мовчана** (Львів). Учасники колоквиуму з цікавістю вислухали доповідь **О.Рибак** (Львів), яка розповіла про стан гендерних досліджень у сучасній Польщі.

На заключному пленарному та деяких секційних засіданнях розглядалися питання методології та історії славістики. Так, **В.Чорній** (Львів) зробив спробу уточнити саме поняття славістики, яке далеко неоднозначно трактується представниками різних наукових шкіл і напрямів. На думку доповідача, розбіжність полягає не лише в тому, що одні дослідники розглядають славистику як вузьку галузь філологічних знань, а інші відносять до неї фактично всі соціо-гуманітарні дисципліни. Віддаючи перевагу другому, тобто широкому розумінню славістики, **В.Чорній** разом з тим від-

стоює думку, що вона не може бути простою сумою знань про окремі слов'янські народи (для цього існують країнознавчі комплекси – болгаристика, полоністика, богемістика і т.і.). А тому пріоритет у славістиці повинен належати комплексним міждисциплінарним проблемам, які стосуються усіх або кількох слов'янських народів, взаємин між ними, стосунків слов'янства загалом із близькими і далекими сусідами тощо. З цього випливає, зокрема, що далеко не всі сюжети з історії слов'янських країн мають славістичне звучання. Натомість **М.Гольберг** (Дрогобич) відзначив тісний взаємозв'язок філології та історії як основних компонентів славістики. **М.Вальо** (Львів) розкрила тривожну ситуацію, яка склалася в українській славістичній бібліографії після того, як у 1976 р. перестали укладатися покажчики “Слов'янська філологія на Україні”. **О.Албул** (Львів) торкнулась питань, пов'язаних із забезпеченням студентів навчальною літературою зі славістики, переважно філологічного циклу. Доповіді **Л.Зашкільняка**, **І.Галенко**, **О.Лазор**, **Р.Лаврецького**, **О.Кравець** (Львів) були присвячені розвитку славістичних досліджень в Україні, зокрема у Львові.

Кожне засідання закінчувалося жвавими дискусіями з найбільш актуальних проблем славістики, в ході яких відбувався обмін інформацією про найновіші здобутки у цій ділянці гуманітарних знань як у слов'янських, так і неслов'янських країнах. Між учасниками колоквиуму встановлювалися особисті контакти, відбувався обмін виданнями. Матеріали колоквиуму готуються до друку.

*Іван ТЕПЛЯКОВ,
Алла ТАТАРЕНКО,
Володимир ЧОРНИЙ*

КОНФЕРЕНЦІЯ ПАМ'ЯТІ ПРОФЕСОРА КОСТЯНТИНА ТРОФИМОВИЧА (Львів, квітень 1998)

1 квітня 1998 р. минуло 75 років від дня народження відомого українського вченого, професора кафедри слов'янської філології Львівського державного університету імені Івана Франка Костянтина Трофимовича (1923–1993).

Вшановуючи пам'ять видатного славіста, колектив кафедри, на якій професор К.Трофимович працював понад 40 років, його колеги і учні, громадський фонд “Центр східноєвропейських студій” скликали 1–3 квітня 1998 р. Міжнародну славістичну конференцію. Проведення її стало можливим завдяки фінансовій підтримці міжнародного фонду “Відродження”.

Конференція викликала неабияке зацікавлення в науковців нашої держави та зарубіжних країн. Серед її учасників – дослідники з Києва, Харкова, Львова, Одеси, Івано-Франківська та інших міст України, а також з Польщі, Росії, Білорусії, Болгарії, Словаччини, Хорватії. До участі у конференції зголосилися не тільки відомі учені, які

особисто знали К.Трофимовича, співпрацювали з ним, а й молоді науковці, що тільки розпочинають свої наукові пошуки у галузі славістики.

Відкриття конференції відбулося 1 квітня, у день народження К. Трофимовича. У вступному слові проректор з наукової роботи ЛДУ **М.Павлунь** відзначив вагомий внесок професора Трофимовича у розвиток славістичної мовознавчої науки, підкреслив його заслуги як невтомного популяризатора сорабістичних досліджень, засновника визнаної в Україні та за її межами львівської сорабістичної школи.

Учасники конференції з увагою вислухали доповіді, виголошені на пленарному засіданні.

“К.Трофимович – видатний український славіст” – так назвали свій виступ колишні аспіранти і молодші колеги професора К.Трофимовича **О.Албул** та **Л.Васильєва**. У ньому К.Трофимович представлений не тільки як відомий учений та організатор науки, а й як непересічна особистість, наділена привабливими людськими і громадянськими рисами. Костянтин Трофимович залишив незабутні враження і спогади у всіх, хто вчився у нього, працював з ним, спілкувався.

Професор **М. Гольберг** (Дрогобич) у своїй доповіді “Автор і читач у системі слов’янського літературознавства” зупинився на актуальних проблемах сучасного порівняльного літературознавства, зокрема на положенні про діалогічну природу міжнародних контактів. Міжслов’янські літературні взаємини – вдячне поле для дослідження ролі творчої особистості у діалозі культур.

200-річчю від дня народження великих слов’янських поетів А.Міцкевича та О.Пушкіна, їх місце у літературі романтизму присвятила свою доповідь професор **Євгенія Кухарська** (Щецін, Польща). Основний акцент у ній зроблено на стосунках та взаємовпливах цих поетів. Дружба Міцкевича і Пушкіна, що стала легендою, є символом зближення не тільки двох літератур, а й двох слов’янських народів, які походять з одного кореня.

На пленарному засіданні відбулася презентація бібліографічного покажчика “Вчені кафедри слов’янської філології”. Він містить короткі біографічні відомості та покажчики праць тих викладачів, які працювали на кафедрі і пішли вже з життя, зокрема І.Свенціцького, С.Масляка, М.Онишкевича, К.Трофимовича. Покажчик підготувала колишня випускниця слов’янського відділення Львівського університету, старший бібліограф Наукової бібліотеки ЛДУ **Людмила Панів**.

Після пленарного засідання учасники та гості конференції поклали квіти на могилу К.Трофимовича на Личаківському цвинтарі.

2 квітня науковці працювали у секціях. Залежно від тематики, діяли такі секції:

слов’янське мовознавство (підсекції “Історія мови. Етимологія. Діалектологія”, “Національна своєрідність та взаємодія слов’янських мов”, “Мовна картина світу”, “Проблеми фразеології”, “Навчальна лексикографія та методика викладання слов’янських мов”);

слов’янське літературознавство (підсекції “Теорія літератури”, “Література слов’янських народів”);

слов’янська фольклористика;

історія та культура слов’янських народів.

За час роботи конференції було виголошено понад 120 доповідей та повідомлень, у яких висвітлено широкий спектр актуальних проблем сучасної європейської славістики.

Матеріали конференції вийшли друком (Матеріали міжнародної славістичної конференції пам'яті професора Костянтина Трофимовича: У 2-х т. – Львів: Літопис. – 1998).

Ольга АЛБУЛ

**МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ,
ПРИСВЯЧЕНА Б.ГАКЕТУ
(Львів, вересень 1987)**

Серед когорти європейських учених останньої третини XVIII – початку XIX ст. помітне місце займає постать мандрівника-ентузіаста, природознавця-енциклопедиста, дослідника слов'янських земель і народів, уродженця Франції Бальтазара Гакета (1749 р., Ле Конке, Нижня Бретань – 10 січня 1815 р., Відень).

Сорок чотири роки свого життя, впродовж яких був хірургом в Ідрії (1766–1773), професором Люблянського ліцею (1773–1786), Львівського (1787–1805) і Краківського (1805–1810) університетів, Б.Гакет провів у слов'янському середовищі. За цей час він пішки і верхи на коні обійшов практично всю Словенію, Хорватію, Боснію, Чехію, Словаччину, Польщу, Галичину, Буковину, українські землі в складі Росії тощо. Зібрані ним матеріали до історії та культури слов'янських народів лягли в основу досліджень з цієї проблематики.

На жаль, постать Гакета як ученого, перш за все дослідника Карпат, одного з організаторів педагогічного процесу у Львівському університеті наприкінці XVIII – на початку XIX ст., практично обійдена увагою дослідників.

1908 р. перший видавець автобіографії Б.Гакета зазначив: “Тим, кому його постать здаватиметься настільки привабливою, щоб з'явилося бажання продовжувати про нього дослідження, ми охоче допоможемо нашими нотатками”. З цього погляду своєрідною спробою охопити весь комплекс наукових зацікавлень Б.Гакета стала I Міжнародна наукова конференція “Бальтазар Гакет – дослідник Південно-Східної і Центральної Європи” (Львів, 19–20 вересня 1997 р.), проведена Львівською науковою бібліотекою ім. В.Стефаника НАН України, Львівським державним університетом ім. І.Франка та Інститутом українознавства ім. І.П.Крип'якевича НАН України за сприянням Міжнародного фонду “Відродження”.

Роботу конференції відкрила директор ЛНБ ім. В.Стефаника НАН України **Лариса Крушельницька**. У своєму виступі вона відзначила, що сучасний стан наукових, зокрема гуманітарних, знань в Україні вимагає не тільки переосмислення їх концептуальності, а й насамперед вивчення історичної джерельної бази. Під цим кутом зору праці Б.Гакета привертають увагу не лише цікавими, здебільшого вперше

порушуваними проблемами, а також новаторським методом досліджень. У наукових рефератах, виголошених на цьому зібранні фахівцями з України, Словенії та Німеччини, характеризувалася як тогочасна епоха, так і внесок Б.Гакета у конкретні галузі знань – геологію, хімію, ботаніку, медицину, етнографію, педагогіку, історію. Зокрема, про подорожні записки чужинців як історично-літературний жанр та особливості висвітлення у них проблематики України і українців у XVI–XVIII ст. розповів **Ярослав Ісаєвич. Феодосій Стеблій** охарактеризував суспільно-політичну ситуацію та культурне середовище в Галичині наприкінці XVIII ст. Внесок Б.Гакета у дослідження Центральної і Південно-Східної Європи та українських земель розкрила **Марія Вальо**. Значення наукової діяльності Б.Гакета для Словенії висвітлив у своїй доповіді ботанік **Тоне Врабер** (Любляна, Словенія).

Педагогічній стороні діяльності Б.Гакета на посаді професора Львівського університету за матеріалами його особової справи (зберігається у Львівському обласному державному архіві) присвячена доповідь **Михайла Кріля**. У ній, зокрема, акцентувалась увага на лекційних курсах для студентів, ролі вченого у розширенні матеріальної бази університету: він уперше організував мінералогічний кабінет на підставі експонатів, зібраних у карпатському регіоні.

Внесок Б.Гакета у дослідження мінеральних ресурсів Карпат всебічно розкрили **Роман Макітра, Юрій Мельник** та **Мирослава Ковбуз**. Геологічної сторони інтересів ученого, зокрема нафтової, торкнувся **Георгій Бойко**. Велике зацікавлення викликало повідомлення ботаніка з Словенії **Нади Прапротнік** про дослідження Гакетом рослинного світу альпійської природи.

Окремий блок доповідей стосувався географічного аспекту зацікавлень Б.Гакета. Так, у виступі **Ганса Кристіана Гайнца** (Майнц, ФРН) йшлося про мандрівки Б.Гакета землями західних німецьких держав, Данії та Швеції. Внесок ученого у географічне вивчення України розкрив **Іван Ровенчак**. Б.Гакет як автор першої економічної карти західноукраїнського регіону – такий зміст повідомлення **Марії Вавричин**.

На конференції також висвітлювалися інші сторони діяльності вченого – медицини (**Богдан Білинський**), охорони природи і екології (**Степан Стойко**), етнографії (**Уляна Іваночко**), художнього мистецтва (**Степан Костюк**). Конференція визначила нові завдання на ниві гакетіани.

Михайло КРІЛЬ

VII СОРАБІСТИЧНИЙ СЕМІНАР

(Львів, жовтень 1997)

14–15 жовтня 1997р. Інститут славістики та кафедра слов'янської філології Львівського університету провели черговий міжнародний семінар з актуальних проблем сорабістики. Його було присвячено 150-й річниці Матиці Сербської. До Львова завітали відомі сорабісти з Інституту серболужицького народознавства (м. Бауцен, ФРН) М.Фелькель, Е.Чорнокожева, І.Шеракова, Й.Шолчина. Є.-М.Чорнакец, П.Шуман, а також учені-дослідники з Польщі – Я.Зенюкова та Є.Вроцлавська, з Чехії – З.Урбан.

Широкою була тематика доповідей семінару: питання літератури й культури (Е.Чорнокожева, М.Гнатюк та ін.), історія та національна самобутність лужицьких сербів (П.Шурман, В.Чорній), проблеми сучасної мови та історії літературної мови (А.Івченко, Я.Шолчина, Є.Вроцлавська та ін.). Всього на семінарі виголошено 25 доповідей та повідомлень. Особливий інтерес викликав виступ М.Фелькеля “150-річчя Матиці Сербської: історія та сучасність”, у котрому, зокрема, йшлося про контакти Матиці Сербської зі Львовом, що тривають уже понад 100 років. У доповіді В.Моторного та О.Лазор висвітлювалися питання розвитку Львівської сорабістики в період між двома світовими війнами, а у виступі Є.-М.Чорнакец порушувалися болючі питання, пов'язані з асиміляцією лужицьких сербів.

Семінар закінчився презентацією книжки “Лужицькі серби” у Львівській філії Спілки письменників України, де представники колективу авторів В.Моторний та В.Чорній – від Львівського університету та М.Фелькель – від Інституту сербського народознавства ознайомили присутніх з новим виданням.

Учасників семінару привітав голова спілки письменників Львова Л.Різник. Лунали вірші лужицьких поетів у перекладі українською мовою, народні лужицькі пісні у виконанні студентів Львівського музичного інституту та музпедучилища.

Делегація Інституту лужицького народознавства мала зустріч з проректором В.Кириlichem, під час якої було обговорено проект договору про подальшу співпрацю між Львівським університетом та Інститутом сербського народознавства.

VII сорабістичний семінар засвідчив великий інтерес славістів до досліджень у галузі мови, літератури, історії та етнографії лужицьких сербів в Україні, накреслив перспективи подальшої співпраці вчених Лужиці, України, Чехії та Польщі в галузі сорабістики, дав високу оцінку внескові вчених Львівського університету в зміцнення наукових контактів між сорабістами різних країн та популяризацію сорабістики як галузі славістичної науки.

Людмила ВАСИЛЬЄВА

**ЗАСІДАННЯ СЛАВІСТИЧНОЇ КОМІСІЇ
НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ім. ШЕВЧЕНКА
(Львів, березень 1999)**

З часу відновлення 1989 р. Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові складовою частиною його структури стала Славістична комісія (голова В.Чорній, секретар Т.Полещук). Виникнення такої комісії не було справою випадку. Адже відомо, що слов'янська проблематика займала вагомe місце у дослідженнях членів НТШ – визначних українських вчених І.Франка, М.Грушевського, В.Гнатюка, С.Томашівського, К.Студинського, М.Кордуби, І.Свенціцького та багатьох інших.

Одним із важливих напрямів діяльності Славістичної комісії поряд з іншими (наприклад, організацією і проведенням міжнародних славістичних колоквиумів) стали секційні засідання у рамках щорічних наукових сесій НТШ. Так, 20 березня 1998 р. в ході Дев'ятої сесії відбулось чергове зібрання славістів, на якому було заслухано і обговорено п'ять наукових доповідей. Першою виступила **Оксана Рибак**. Вона розглянула історіософський та методологічний підходи до висвітлення історії культури слов'янських народів. Проаналізувавши сучасні культурологічні теорії та методології, доповідач простежила їх використання у національних історіографіях, зокрема у польській та чеській, охарактеризувала основні засади історичної, літературознавчої, діалогічної, антропологічної та семіотичної версій історії національних культур, показала наукову перспективність поєднання структурно-функціонального аналізу з історичним, зокрема при дослідженні історії української культури.

У доповіді **Тамари Полещук** було піддано ґрунтовному аналізу співробітництво Михайла Драгоманова з журналом "Вестник Европы" – впливовим органом російських ліберальних кіл. На його сторінках упродовж 1870-х років український вчений і публіцист роз'яснював російському суспільству зміст і значення конституціоналізму, прав особи і принципів самоуправління. Він висунув концепцію історії та культури України, яка робила насамперед українців спадкоємцями Київської Русі, підкреслював їх вагомий внесок у формування російської культури XVIII–XIX ст. Водночас М.Драгоманов прагнув привернути увагу ліберальних кіл Росії до Галичини, в якій існували, на відміну від Наддніпрянської України, сприятливіші умови для розвитку українського національного руху і яка поступово ставала його основним центром.

"Славістичні видання у бібліотеці Гареллі (на підставі каталога 1763 р.)" – тема виступу **Михайла Кріля**. Доповідач зупинився на історії формування книгозбірні та її перевезенні до Львова, де вона увійшла до фондів університетської бібліотеки. Хоч на сьогодні ідентифіковано лише близько 100 примірників книг з 11 тис. томів, які склали бібліотеку Гареллі, каталог 1763 р. дає змогу встановити наявність у ній численних праць зі славістики. Переважна більшість їх присвячена проблемам полоністики, богемістики, хорватистики, словеністики. Досить широко була представлена також історія східних слов'ян. Наявність у фондах такого роду літератури сприятливо позначилась на розвитку слов'янознавства у Львівському університеті.

Степан Мовчан присвятив свою доповідь історії переселення вихідців з України впродовж другої половини XVIII–початку XX ст. на територію Сербії, Хорватії та Боснії, їх адаптації до нового місця проживання, налагодження стосунків з корінним населенням, влаштування господарського, церковного та громадсько-культурного життя. Доповідач звернув увагу на маловідомий факт розселення на “Військовому кордоні” десятитисячного загону козаків, змушених шукати там притулку після зруйнування Запорізької Січі у 1775 р. У доповіді йшлося також про збереження етнічної пам’яті переселенців, їх зв’язок з матірною землею, чому немало сприяли греко-католицька церква, громадсько-культурне товариство “Просвіта”.

Володимир Чорній присвятив свій виступ одному з призабутих імен в історії української славістики – Омеляну Терлецькому, який тривалий час (з 1898 по 1939 р.) був гімназійним професором і автором численних наукових та науково-популярних праць з історії України, а в 1940 р. перейшов на роботу до Львівського університету. З вересня 1945 р. до січня 1948 р. він – доцент новоутвореної кафедри історії південних та західних слов’ян. Викладав курс “Історії західних та південних слов’ян” для студентів історичного та філологічного (спеціальності “слов’янська філологія”) факультетів. Учений наполегливо працював над монографією “Взаємовідносини східних і західних слов’ян до половини XIII ст.”, яку завершив у 1949 р. уже після виходу на пенсію. На жаль, ця оригінальна наукова праця обсягом близько 300 стор. машинопису залишилась неопублікованою. О.Терлецькому, як і багатьом іншим представникам західноукраїнської інтелігенції, довелося зазнати переслідувань з боку комуністичного режиму, а після вимушеного виходу на пенсію залишитись усіма забутим. На закінчення доповідач відзначив, що публікація монографії О.Терлецького була б даниною пам’яті цьому скромному трудівникові на ниві освіти і науки.

Усі доповіді викликали велике зацікавлення присутніх, тому після їх заслуховування відбувся жвавий обмін думками. В обговоренні, крім членів Славістичної комісії, активну участь взяла представник Бібліографічної комісії п. **Марія Вальо**, яка висловила думку про доцільність розширення співпраці гуманітарних комісій НТШ.

Тамара ПОЛЕЩУК